

Bladluis

*Nieuwsbrief van de KNNV Alkmaar - Den Helder
dertiende jaargang, nummer 1, april 2024*

Het is lente, ga mee naar buiten!

Er zijn de komende weken weer diverse interessante excursies. De Strandwerkgroep gaat naar het strand van de Maasvlakte, waar altijd bijzondere strandvondsten te vinden zijn. Verder wordt het nieuwe stadsstrand van Hoorn bezocht. De Mossenwerkgroep heeft de laatste excursie van het seizoen gehad, maar begin mei gaat de Plantenwerkgroep weer op stap. Er is ook al een insectenexcursie geweest en er komen er meer! Ondertussen hebben de Dinsdag- en Woensdaggroep hun wekelijkse natuuractiviteiten. Genoeg te doen dus dit voorjaar!

Wisseling in het bestuur

Tijdens de algemene ledenvergadering op 27 maart heeft Herman van Kampen afscheid genomen van het bestuur. Hij heeft in zijn tijd als penningmeester nauwkeurig op de centjes gepast. In dezelfde vergadering heeft Marjolein Boersma afscheid genomen als ledenadministrateur. Herman en Marjolein werden tijdens de vergadering toegesproken en bedankt voor al het werk dat de voor de vereniging hebben gedaan. Als cadeau kregen ze een insectenhotel, om zo de natuur een handje te blijven helpen. Mathijs Altena is gekozen als nieuwe penningmeester. Hij neemt ook de ledenadministratie op zich.

Nieuwe werkgroep: Red de Hout

Tijdens de Algemene Ledenvergadering werd bekendgemaakt dat onze afdeling een nieuwe werkgroep rijk is: de werkgroep Red de Hout.

Voorheen was Red de Hout een zelfstandige stichting. De stichting is opgeheven en de werkzaamheden worden nu voortgezet als werkgroep. Doel blijft om het bijzondere stadspark zoveel mogelijk te behouden.

Wie wil de lezingen organiseren?

Gedurende het winterhalfjaar worden in Alkmaar en Den Helder lezingen georganiseerd. Tineke Broersen heeft een aantal jaar de lezingen in De Helderse Vallei gecoördineerd. Daar gaat ze nu mee stoppen. Wie wil dit van haar overnemen? Evert Maarschall houdt zich al jarenlang bezig met de coördinatie van de lezingen in Alkmaar en wil dit ook graag overdragen? Voor meer informatie kun je bij Tineke en Evert terecht.

Nieuwe naam

De letters KNNV stonden tot voor kort voor Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging. Inmiddels is de naam gewijzigd in Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging. Bij een nieuwe naam hoort ook een aangepast logo dat de komende tijd ingevoerd gaat worden.

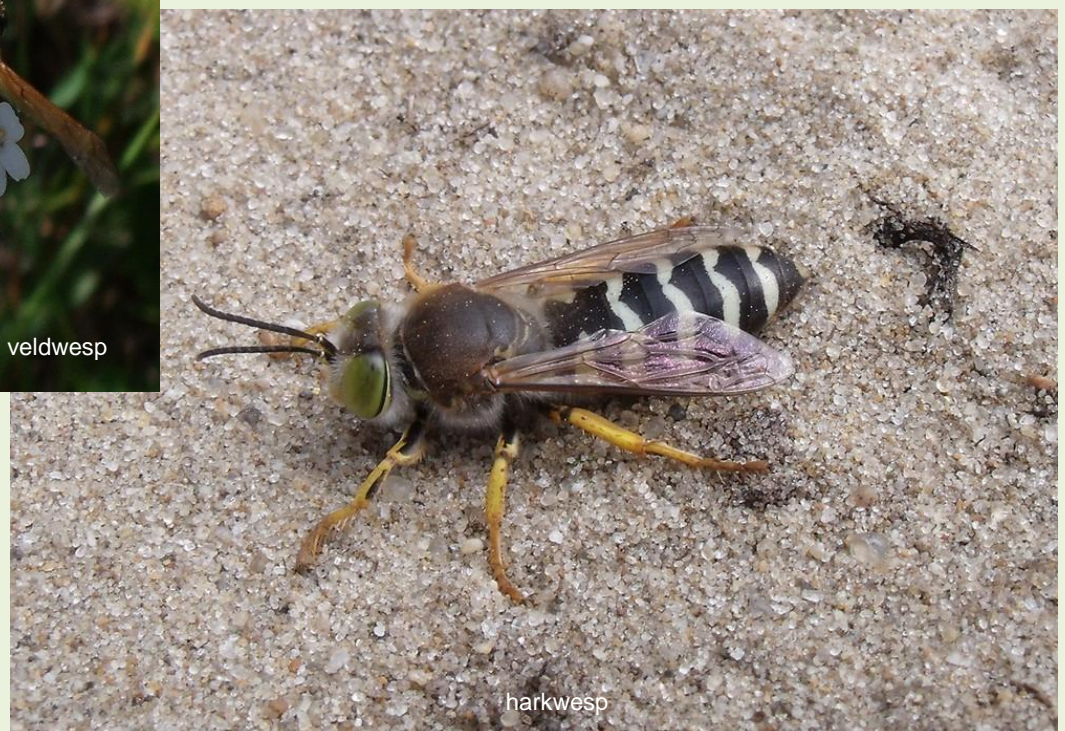
Van het Kenniscentrum Insecten, EIS: 2024 wordt het Jaar van de Wesp!

Het wordt tijd voor een reëler beeld van 'de' wesp. Een beeld dat beter in verhouding staat tot de fascinerende veelzijdigheid van deze belangrijke insecten. In Nederland komen meer dan 5.000 verschillende soorten wespen voor, met een grote diversiteit in uiterlijk en levenswijzen. Van jagende tot bloembezoekende volwassen wespen. Van insectenetende tot plantenetende larven. Van sociale tot parasitaire soorten. Daarom hebben Naturalis Biodiversity Center, EIS Kenniscentrum Insecten, de Wespenstichting, de Nederlandse Entomologische Vereniging en de jeugdbonden JNM en NJN, 2024 uitgeroepen tot het Jaar van de Wesp.

In het Jaar van de Wesp zetten we wespen in het zonnetje. In 2024 organiseren we allerlei publieks- en onderzoeksactiviteiten, zoals onder andere lezingen en excursies en de wespentelling. Doel is om te laten zien waarom we wespen juist moeten waarderen. Om meer mensen kennis te laten maken met de diversiteit in uiterlijke en leefwijze van deze interessante dieren. En om geïnteresseerden beter in staat te stellen om verschillende soorten te herkennen. Tot slot willen we stimuleren om de omgang met sociale wespen te verschuiven van verdelgen naar behoud.

Meer informatie op: <https://www.eis-nederland.nl/actueel/projecten/het-jaar-van-de-wesp>

- 3 augustus 2024: Zomerexcursie Keent
- Voorjaar/zomer 2024: Publicatie entomologische tabel plooi vleugelwespen
- Voorjaar 2024: Publicatie zoekkaart wespen
- Voorjaar/zomer/najaar: Lezingentour
- Zomer 2024: Diverse excursies van NEV en jeugdbonden
- Augustus 2024: Nationale wespentelling
- Augustus-september 2024: Publieksonderzoek limonadewespen
- Najaar 2024: Bijeenkomst over de omgang met sociale wespen
- Najaar 2024: Handreiking omgang met nesten van sociale wespen

Insectenexcursie Geestmerambacht

Op zondag 14 april was er een geslaagde insectenexcursie over het dijkje langs de Kleimeer, onderdeel van het recreatiegebied Geestmerambacht. Hans Nieuwenhuijsen vertelde over de bijen en wespbijen die hier voorkomen en liet ons verschillende soorten zien. Een aantal vondsten werd direct gedetermineerd, wat soms tot flinke discussie leidde. We kwamen bijen met mooie namen tegen, zoals de wimperflanzandbij, het roodgatje, de valse rozenzandbij, het vosje en de grijze zandbij en verder de sierlijke wespbij, de roodsprietwespbij en de gewone wespbij, die door Hans thuis op naam werd gebracht. De wespbijen gedragen zich als 'koekoek'. Ze houden de bijtjes in de gaten en leggen snel hun eitjes in een bijennest. Wespbijen zijn daarbij soms gespecialiseerd in bepaalde bijensoorten. Zo parasiteert de roodsprietwespbij onder andere op de grijze rimpelrug.

Hans laat een bijtje zien

Het zachte weer van de dagen ervoor had naast de bijtjes veel andere insecten wakker gemaakt. Er vlogen verschillende soorten vliegen en zweefvliegen. Vlinders als kleine vos, dagpauwoog en bont zandogje lieten zich zien en onder kevers waren onder andere de roodkopvuurkever en de krompootdoodgraver te vinden. Wilbert klopte het roomvleklieveheersbeestje uit een struik. Het negentienstippelig lieveheersbeestje werd ook meegeteld. Soorten als voorjaarshooiwagen en lentelangpoot maakten duidelijk dat het echt lente was.

krompootdoodgraver

roodkopvuurkever

negentienstippelig lieveheersbeestje

roodsprietwespbij (foto: Wim de Groot)

grijze zandbij (foto: Wim de Groot)

vosje

Motmuggen

Familie *Psychodidae*

Poging tot veldgids

In Nederland zijn 70 soorten van de familie Motmuggen/*Psychodidae* waargenomen, in België aanzienlijk meer, 96, samen 103 soorten. Het is te verwachten dat de Belgische soorten ook voor een flink deel in Nederland aangetroffen gaan worden en omgekeerd. Hetzelfde geldt voor soorten die niet te ver van de grens met Duitsland gevonden zijn.

De ondertitel van deze gids is 'poging tot veldgids'. Voor het populariseren van deze prachtige mugjes is een gids een goed idee, maar de kennis is nog verre van volledig. Daarom alvast een incomplete poging. Goed herkenbare soorten krijgen een volledige behandeling, van de andere soorten staat er een foto uit een museum, maar ook daarvan ontbreken er nog 30. Deze gids zal voortdurend blijven groeien.

De veldgids in ontwikkeling is te vinden op: <https://at-lanta.nl/weia/Motmuggen.html>

MOTMUGGEN Familie PSYCHODIDAE poging tot veldgids

Weia Reinboud

versie 2023-december-3

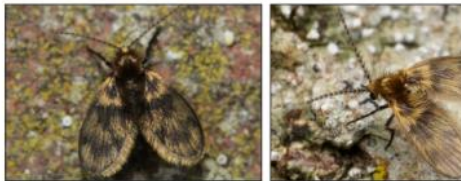
Trichomyiinae

Trichomyia

urbica Haliday, 1839

Be Ne

Werknaam: Gele Trichomyia. Enige soort bij ons van deze onderfamilie. Ronde vleugels. Tussen de twee vorken zit maar 1 ader, de andere soorten hebben er 2 (behalve *Phlebotomus* hierboven en *Sycorax* hieronder). Een van de weinige soorten die niet alleen wit en zwart en grijs heeft, maar goudgelige tinten.

Sycoracinae

Sycorax

silacea Haliday, 1839

Be Ne

Werknaam: Paddensycorax. Enige soort bij ons van deze onderfamilie. Weinig aders, weinig haren. Parasiteert op onder andere padden. Soorten uit onze omgeving kunnen misschien ook hier opduiken, maar ze lijken allemaal zeer sterk op elkaar. (Kandidaten zijn *S. feuerborni*, *S. similis* en *S. ronnoiri*.)

Psychodinae

Paramormiini (Telmatoscopini)

Lepiseodina

latipennis (Sarà, 1953)

Ne

Werknaam: Rugstreplepiseodina. Zwarte haren van de kop gaan over in een brede zwarte band over de rug van het voorlijf. Bij de eindjes van de aders zitten plukken witte haartjes die samen een smalle band vormen die de rand van de vleugel volgt (foto 4). Grotere soort dan de gelijkende *L. rothschildi*, vleugellengte meer dan 3 mm. (Subtiel bredere vleugels, waar de soort naar heet: *lati* = breed, *pennis* = vleugel.) Leven in natte boomholtes, van bijvoorbeeld beuk, haagbeuk of esdoorn.

Synoniem *Clogmia latipennis*.

Week van de Biodiversiteit

18 t/m 26 mei 2024

Week van de Biodiversiteit

De Verenigde Naties hebben 22 mei uitgeroepen tot Internationale Dag van de Biodiversiteit. Op die dag staan we wereldwijd stil bij de waarde en rijkdom van het leven op aarde. Biodiversiteit bestaat niet alleen uit de variatie *tussen* soorten, maar ook de biodiversiteit *binnen* soorten oftewel de genetische diversiteit en de diversiteit aan ecosystemen waarbinnen al dat leven zich afspeelt

In de week van 18 t/m 26 mei organiseert Natuurvereniging KNNV van in het hele land tientallen activiteiten organiseert, zoals excursies, lezingen, cursussen en openbare inventarisaties. Lees meer op deze webpagina over de [Week van de Biodiversiteit](#).

Onze afdeling houdt op dinsdagavond 21 mei een excursie van de Plantenwerkgroep in Egmond aan Zee. Op vrijdagmiddag 24 mei is er een insectenexcursie bij de Schaapskooi. Op zaterdag 25 mei is er een leuke vogelexcursie in de Alkmaarderhout, start om 10.00 uur bij de bloemenklok ter hoogte van de ingang van de begraafplaats Sint Barbara. Op zondag 26 mei gaat de Strandwerkgroep op pad. Meer informatie over de excursies op de laatste pagina's van deze nieuwsbrief, of binnenkort op de website: <https://alkmaardenhelder.knnv.nl/>

Duizensoortendag op 8 juni!

Dit jaar organiseren we weer een duizensoortendag. De uitvalsbasis wordt het natuur- en milieucentrum De Helderse Vallei in De Helder. Tijdens de dag zijn diverse excursies waarbij bepaalde soortgroepen centraal staan. Zo komt er een plantenexcursie, een insectenexcursie, een strandexcursie en wordt er gekeken naar mossen en waterbeestjes. De dag wordt besloten met een nachtvlindernacht, waarbij tot in de late uurtjes de nachtvlinders op het doek worden gelokt.

Iedereen kan meedoen om de biodiversiteit van Den Helder in beeld te brengen. Ga mee met excursies, of ga alleen op pad en voer die dag waarnemingen in op Waarneming.nl, waar alle waarnemingen worden verzameld en getoond. Gaat het weer lukken om de duizend soorten te halen? In de volgende nieuwsbrief meer informatie over de activiteiten tijdens de duizensoortendag.

Bioblitz 2024: Parnassiapark

Vorig jaar hebben we het op het volkstuincomplex De Kromme Sloot de biodiversiteit in beeld gebracht. In de vorm van een Bioblitz zijn alle waarnemingen verzameld. Uiteindelijk zijn er zeshonderd verschillende soorten gevonden! Dit jaar staat het Parnassiapark in Bergen aan Zee centraal. Hiervoor wordt weer een Bioblitzpagina op Waarneming.nl aangemaakt waar op de resultaten te zien zijn. Er worden dit jaar verschillende excursies georganiseerd in het Parnassiapark.

Van de KNNV-Uitgeverij:

342 Snippen, *Limnocyptus*

BOKJE
Limnocyptus minimus

Betekenis van de naam
De kleinste, verhogers in het moerasland!
Grieks: *limnae*, drassig grasland, *kraptos* verhogers. Latijn: *minimus*, kleinste.

Jizz
L 17-19 cm. SW 18-22 cm. Staveld ca. 4 cm.
De kleinste snip is even groot als een kleine strandloper en heeft een relatief korte snavel, slechts half zo lang als die van watersnip. Het lichaam is gedroegen en wordt tijdens het boerengeren lang voorovergebogen gehouden. De vogel maakt dan constant slijpende bewegingen alsof hij 'rubberen goeder' heeft, terwijl hij zijn snavel op een naaimachineachtige manier in de zachte bodem steekt. Drukt zich plat tegen de grond, in het algemeen evenwijdig aan het en takken, waardoor de gouden strepen op de bovenzijde ervoor zorgen dat hij opgaat in de omgeving.
Vacht: slijgt meestal zwigranen op, maar dat kan gepaard gaan met een 'zwaak' 'goch', de vlucht is kort en rustig zonder draaien en keren, zoals bij

watersnip. Heeft witte vleugelachterrand, het duidelikel op de armpennen, en in goed licht zijn de gouden rugstrepen opvallend. De veren stekken in de vlucht niet achter de staart uit en bij de landing is een donkere, spoorvormige staart zonder wit te zien.

Kleden & kenmerken
De gestekten zijn gelijk en het kleed is het hele jaar hetzelfde. Juveniel kan alleen worden onderscheiden met de vogel in de hand door details op de onderstaartdekveren.
Algemeen: heeft kenmerkende koptekening met donkere kruin, geflankeerd door twee brede gouden kruinstrepen boven de donkere wenkbrauwstreep en lichte oogstreep. Heeft ook een krachtige, donkere teugel en een lichte wang met donkere dwarse baan. De snavel heeft een gelijk op de roze basis en een donkere punt. Mantel en rug hebben brede gouden strepen en de bovenzijde schouderveren vormen een aanvullende, lichte lijn op de vleugel. De donkerste delen van de rug- en schouderveren hebben een metalglans; vooral in het licht glanzen ze in donkergroen en metaalblauw. Hals, borst en flanken zijn gestreept, de rest van de onderzijde is grijs-wit. De poten zijn grijsgevoel ten grootere.

Strippen lijken een korte hals te hebben, maar wanneer ze alert zijn, stekken ze hun middelvinger uit en veranderen de veren naar gedroegen naar goed geproportioneerd. Omans, 12/11, H&E.

'Steltlopers van Europa' is het eerste en meest complete Nederlandstalige handboek dat alle 82 Europese soorten steltlopers beschrijft. Deze uitgave behandelt 44 algemeen voorkomende broed- en trekvogels en 38 zeldzamere Noord-Amerikaanse en Aziatische dwaalgasten.

Met ruim 600 schitterende detailfoto's van 's-werelds beste vogelfotografen en complete soortbeschrijvingen, unieke vergelijkingstabellen, beeldoverzichten, silhouetten en vogelgeluiden. Nooit eerder werden steltlopers zo fraai en duidelijk beschreven en in beeld gebracht!

- Beeldoverzichten van plevieren, strandlopers, ruiters, snippen en franjepoten, gerangschikt naar genus, grootte en kleed, met de specifieke veldkenmerken en verschillen. - Platen met 189 silhouetten van staande en vliegende vogels voor een snelle determinatie. - Uitvoerige achtergrondinformatie over de vogeltrek, broedbiologie, topografie, veren en ruicyclus, incl. ruischema. - Rijk geïllustreerde soortbeschrijvingen, met onder meer de betekenis van de naam, de 'jizz', kleden en kenmerken van de soort, verwarrende soorten, ondersoorten, geluid, voorkomen, broedbiologie, trek en verspreiding. - Vogelgeluiden: 44 QR-codes die met een smartphone gescand kunnen worden en verwijzen naar opnames van de roep en andere geluiden.

50 Strandlopers. Adult zomerkleed

watersnip. Zomerkleed naar winterkleed, 1/1, 1/2, 1/3. De gevormde vlerken met de staart. 1. Bovenste schouderveren in tegenstelling tot de rug en op grote afstanden.	Kruisbekstrandloper. 1/1, 1/2, 1/3. Lange vliegel met haren die een sterk veldje de staart omhoog. 1. Middellange vliegel met een gele streep. 2. Niet lichte punt met de staart. 3. Grote, hals, borst en hals met een gele streep. 4. Lange, punt van de hals. 5. Grote, punt van de hals. 6. Borst met donkere, donkerbruine vlekken.	Breedbekstrandloper. 1/1, 1/2, 1/3. Vrij korte staart, grote vliegel met 1. Brede vliegel met grote zwartvleugel. 2. Grote hals met staart. 3. Karakteristieke kopkening met donkere rug. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote, punt van de hals. 6. Grote, punt van de hals.
Coenen Strandloper. Juveniel, 1/1, 1/2. De grote, de brede vliegel. Het witte of beige met donkere vlekken, maar in een veldje tegenover de staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.	Coenen Strandloper. Adult, 1/1, 1/2. De grote, de brede vliegel. Het witte of beige met donkere vlekken, maar in een veldje tegenover de staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.	Coenen Strandloper. Adult, 1/1, 1/2. De grote, de brede vliegel. Het witte of beige met donkere vlekken, maar in een veldje tegenover de staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.
Breus Strandloper. Juveniel, 1/1, 1/2. De grote, de brede vliegel. Het witte of beige met donkere vlekken, maar in een veldje tegenover de staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.	Breus Strandloper. Adult, 1/1, 1/2. De grote, de brede vliegel. Het witte of beige met donkere vlekken, maar in een veldje tegenover de staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.	Breus Strandloper. Adult, 1/1, 1/2. De grote, de brede vliegel. Het witte of beige met donkere vlekken, maar in een veldje tegenover de staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.
Coenen Strandloper. Juveniel, 1/1, 1/2. De grote, de brede vliegel. Het witte of beige met donkere vlekken, maar in een veldje tegenover de staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.	Coenen Strandloper. Adult, 1/1, 1/2. De grote, de brede vliegel. Het witte of beige met donkere vlekken, maar in een veldje tegenover de staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.	Coenen Strandloper. Adult, 1/1, 1/2. De grote, de brede vliegel. Het witte of beige met donkere vlekken, maar in een veldje tegenover de staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.
Coenen Strandloper. Juveniel, 1/1, 1/2. De grote, de brede vliegel. Het witte of beige met donkere vlekken, maar in een veldje tegenover de staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.	Coenen Strandloper. Adult, 1/1, 1/2. De grote, de brede vliegel. Het witte of beige met donkere vlekken, maar in een veldje tegenover de staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.	Coenen Strandloper. Adult, 1/1, 1/2. De grote, de brede vliegel. Het witte of beige met donkere vlekken, maar in een veldje tegenover de staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.
randloper. 1/1, 1/2. Grote vliegel met staart, normaal en grote vliegel met staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.	Klein strandloper. 1/1, 1/2. Een van de 2 kleinste strandlopers, die duidelijk kleiner zijn dan beide strandlopers. 1. Bovenste vliegel met staart, schouder en 1. Witte vliegel. 2. Donkere, veldrijke vliegel met staart.	Terminckia strandloper. 1/1, 1/2. Een van de 2 kleinste strandlopers, die kleiner zijn dan beide strandlopers. 1. In de hals bij de staart grote vliegel, maar in de halskleed zijn vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.
randloper. 1/1, 1/2. Grote vliegel met staart, normaal en grote vliegel met staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.	Kaniet. op strandloper. 1/1, 1/2. Grote vliegel met staart, normaal en grote vliegel met staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.	Korphan. Adult, 1/1, 1/2. Grote vliegel met staart, normaal en grote vliegel met staart. 1. Grote vliegel met staart. 2. Grote vliegel met staart. 3. Grote vliegel met staart. 4. Grote vliegel met staart. 5. Grote vliegel met staart. 6. Grote vliegel met staart.

Violtjestijd!

In de duinen bloeien de violtjes. Het maarts viooltje staat meestal op plekken met wat schaduw. Het duin- zand- en ruig viooltje zijn robuuster en kun je in het open duin tegenkomen. Het hondsviooltje verkiest de meer kalkarme plekken. Om het verschil tussen ruig en zandviooltje te zien, moet je kijken naar de beharing. Ruig viooltje is dicht behaard. Bij zandviooltje hebben de bladeren soms een purperachtige kleur.

Ga ook eens op zoek naar violtjes. je maakt dan ook kans om een parelmoervlinder tegen te komen, want die leggen hun eitjes het liefst op een viooltje.

kleine parelmoervlinder

duinviooltje

maarts viooltje

hondsviooltje

ruig viooltje

zandviooltje

Van blinde bij tot zilveren fluitje

Portretten van wilde bijen en zweefvliegen

Portretten van twintig soorten wilde bijen en twintig soorten zweefvliegen. Het belang van wilde bestuivers wordt meer en meer onderkend, maar wie kent al die honderden soorten wilde bijen en zweefvliegen? Dit boekje geeft een introductie tot veertig meest iconische soorten, elk met hun eigen verhaal over levenswijze, voorkomen en trend. Iedere soort wordt geïntroduceerd met een foto. Hiermee geeft het boekje een laagdrempelige introductie tot onze inheemse bezige bijen en zweefvliegen

Flor Rhebergen is in korte tijd één van de leidende wilde bijen-deskundige van ons land geworden, met grote veldkennis. Theo Zeegers kijkt al veertig jaar naar zweefvliegen en rekent de laatste jaren aan achteruitgang van onze wilde bijen en zweefvliegen. Caspar Janssen is met zijn rubriek 'aard van het beestje' in de Volkskrant de belangrijkste portrettist van onze inheemse fauna.

Het boek is te bestellen voor € 8,00 (exclusief verzendkosten) eis@naturalis.nl of gratis te downloaden als pdf: [Van blinde bij tot zilveren fluitje](#)

Heidezandbij en heizijdebij

Heidezandbij
Andrena fucipes

Langte
25 mm

Vliegtijd
met apr mei jun jul aug sep okt

Vliegplant
Bloeiende struiken

Nestelt in **Talrijkheid**
Struiken

Trend **Rode Lijst**
Stabiel

De heide herbergt een geheel eigen gemeenschap aan bijensoorten die op andere plekken eigenlijk nauwelijks gevonden worden. Deze soorten hebben hun leven vrijwel geheel georganiseerd rondom de kenmerkende heideplanten struikheide en dopheide, die daar massaal groeien en bloeien. Wellicht de meest in het oog springende van deze wilde heidebijen zijn de heidezandbij en de heizijdebij, die zij aan zij op de bloeiende struikheide foerageren. De heidezandbij en de heizijdebij lijken wel wat op elkaar. Beide soorten zijn grotendeels lichtbruin met een vooroed behandeld borststuk en lichte haarbandjes op het achterlijf. Het verschil tussen beide soorten wordt zichtbaar als ze bloemen bezoeken. De heidezandbij benadert de struikheidebloemetjes van onderaf met haar achterlijf naar beneden. De heizijdebij

hangt graag ondersteboven met haar achterlijf omhoog. Wilde bijen zijn lang niet de enige heidebezoekers. Ze ervaren in hun zoektocht naar voedsel op de heidebloemen concurrentie van de commercieel gekweekte honingbijen, die in de zomer vaak de bloeiende heide overspoelen. Vormen honingbijen een bedreiging voor onze wilde heidebijen? Dit onderzoek kijkt dat er dichtbij honingbijenkasten flink minder wilde bijen zijn, wat duidt op een onderdrukkend effect door honingbijen. Daarom zou het goed zijn om te kijken hoeveel honingbijenkasten geplaatst worden en waar. In jaren van droogte, als maar een klein deel van de heideplanten bloeit, is voedsel voor alle bijen schaars. Dan kan de commerciële imkerij absoluut een bedreiging zijn voor de wilde heidebijen.

Roodgatje

Roodgatje
Andrena flemorhous

Langte
25 mm

Vliegtijd
met apr mei jun jul aug sep okt

Vliegplant
Bloeiende struiken

Nestelt in **Talrijkheid**
Struiken

Trend **Rode Lijst**
Stabiel

De kleinere mannetjes zijn een stuk saaiër gekleurd, maar gedragen zich wel opvallend. Ze vliegen op hoge snelheid in vaste routes op zonnige plekken langs de heide, en doen dat met tenaasten tegelijk. Zulke mannelijke patrouilleroutes zijn gemeenschappelijke paringsplaatsen. Die 'teke', zoals biologen dat noemen, zijn zorgvuldig met geur gemarkeerd en trekken zo niet alleen meer mannetjes aan, maar af en toe ook vrouwtjes. We weten nog helemaal zeker waarom mannetjes zich langs deze loks concentreren of waarom vrouwtjes daar interesse voor hebben. Misschien worden vrouwtjes aantrokken door plekken met veel mannetjes, zodat zij gemakkelijk de ideale vader voor haar nageslacht kan uitkiezen.

Stadsreus

Stadsreus
Habrobracon zonaria

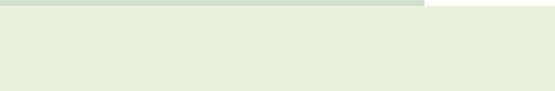
Langte
25 mm

Vliegtijd
met apr mei jun jul aug sep okt

Larve **Talrijkheid** **Trend**
Stabiel

De stadsreus is onze grootste zweefvlieg. Met zijn opvallende donkere achterlijf met gele banden en drietert borststuk is het een veldvriendelijke van de Europese hoorbaar. Wat licht ironisch is, want de larven van de stadsreus leven in de resten van hoorbaar en andere sociale wespen en vliegen zich daar af en toe door wespenlarven. Het is opmerkelijk dat het vrouwtje van de stadsreus domweg een wespennest binnen kan wandelen om daar eitjes te leggen, te wijl de wespen haar geen toestemming geven te vragen. Mogelijk misleide de stadsreus de wespen met haar geur, maar het kan ook dat wanneer het wel prima vrede dat de stadsreus langskomt om het nest op te ruimen als een soort volksman.

De stadsreus komt tegengewoondig in heel Nederland voor. Door haar opvallende verschijning zie veel mensen haar in parken en tuinen. De stadsreus vliegt ook graag op sterk ruikende bloemen van bijvoorbeeld vlinderstruiken. Het nageslacht is de soort algemeen, maar dat is niet altijd zo geweest. Mogt naar vóór zijn gelidde kwam de stadsreus alleen als incidentele migrant uit het zuiden in ons land voor en plantte zich toen hier niet voor. Onder invloed van klimaatopwarming, en met name de mildere winters, werd de soort zich snel in ons land te vestigen, eerst in de Randstad. Later ook in andere delen van Nederland. Daarom is de stadsreus één van de meest succesvolle nieuwkomers als gevolg van het opwarmende klimaat.

Streepcitroenzweefvlieg

Streepcitroenzweefvlieg
Amblyopone chlorostictus

Langte
25 mm

Vliegtijd
met apr mei jun jul aug sep okt

Larve **Talrijkheid** **Trend**
Stabiel

Wet logisch, want de worrelbuizen leven vlakbij mierenkolonies en daar vliegen dus ook de zweefvliegen om hun eitjes te leggen. Maar dat bleek een vergissing. De streepcitroenzweefvlieg vliegt in het voorjaar op onbegraasde grasvelden. De zweefvlieg houdt van warme en de soort heeft zich in laatste jaren sterk naar het noorden verspreid. Tegengewoondig komt de soort op zandgrond voor, maar ook op kleigronden die het vriesvrij gebied is in Friesland. De volwassen zweefvliegen doeden zich niet met en stufmet van bloemen in het grasland. Na de bevruchting krijgt het vrouwtje drig het gras in om eitjes in grasvelden af te zetten. Als de larven uitkomen, moeten die zelf hun weg vinden naar de worrelbuizen. Die melken ze niet, zoals de mieren, de larven eten de lutenop.

Streepcitroenzweefvlieg

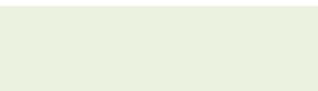
Streepcitroenzweefvlieg
Amblyopone chlorostictus

Langte
25 mm

Vliegtijd
met apr mei jun jul aug sep okt

Larve **Talrijkheid** **Trend**
Stabiel

Bladluizen zuigen sappen van planten. Ze leven niet alleen op onze rozen en bonen, maar op allerlei alle bomen, struiken en kruiden. Daar leven ook de zweefvliegen. De larven die bladluizen eten. Wel met menen zich niet realiseren, is dat bonen en planten onder de grond bijna niet zo groot zijn als boven de grond. In op die veldvriendelijke plantentelers zitten ook bladluizen, die zogenaamde wortelluizen. Deze wortelluizen worden vaak door mieren als de gele weelderier als het ware gemolken voor hun honingdew. Ook de streepcitroenzweefvlieg gebruikt deze wortelluizen als voedselbron, niet zoals andere citroenzweefvliegen en fopwespen. De larven van de streepcitroenzweefvlieg worden zich nabijheid met wortelluizen. Men dacht vroeger dat de zweefvliegen niet leefden van mierenbrood, net zoals de linksprietten dat doen.

Activiteiten werkgroepen

Paddenstoelenwerkgroep "De Noordkop".

Telefonisch opgeven voor een excursie op de vrijdagavond voor de excursiedag tussen 18:00 en 20:00 (Mobiel 0629299052) Coördinator: Martijn Oud, mnaj.oud@ziggo.nl

In de herfst zijn er weer paddenstoelenexcursies.

Strandwerkgroep

Deelnemers die mee willen rijden kunnen zich aanmelden bij W. Kerkhof. We verzamelen daarvoor op het parkeerterrein aan de zuidkant van station Alkmaar-Noord. Wilbert Kerkhof tel. 0616642993 e-mail: kerkhof01@hetnet.nl

- Zondag 26 mei 2024: excursie van de Strandwerkgroep naar de Tweede Maasvlakte, dagexcursie. Vertrek 8.30 uur vanaf Station Alkmaar Noord. Aanmelden verplicht.
- Zondag 16 juni 2024, excursie Strandwerkgroep naar het Stadsstrand van Hoorn. Van 10.00-12.00 uur. Verzamelen bij de schouwburg. Vertrek 9.15 uur station Alkmaar Noord.

Plantenwerkgroep

De Plantenwerkgroep gaat in mei weer op pad. Bij regen geen excursie.

Meer informatie bij Pieter Korstanje, tel. 072-5622278, f2hheipie@hetnet.nl

- **Dinsdagavond 7 mei, 19.30 uur: Zandput.** De eerste excursie van het seizoen. Om erin te komen maken we een rondje rond de Zandput, aan de noordzijde van het bedrijventerrein Boekelermeer. Verzamelen bij de Mac Donalds aan de Robijnstraat.
- **Dinsdagavond 14 mei, 19.30 uur: Parnassiapark Bergen aan Zee,** verzamelen bij het Parnassiagebouw in het park.
- **Dinsdagavond 21 mei, 19.30 uur: Duinlandjes Egmond aan Zee.** We gaan de Zeedorpenflora bekijken bij Egmond. Verzamelen op het parkeerterreintje op de hoek Wiarda Beckmanstraat / Zwartendijk in Egmond aan Zee. Duinkaart mee.

De Mossenwerkgroep

De Mossenwerkgroep was afgelopen winter actief en is weer in rust. In de herfst gaan we weer op pad.

Meer informatie bij Pieter Korstanje, tel. 072-5622278, f2hheipie@hetnet.nl

De Dinsdaggroep

Coördinator: Jannie Nijman, tel. 072 - 5615605, e-mailadres: j.nijman66@upcmail.nl

De dinsdaggroep start in principe om 13.30 uur. Sommige excursies kosten geld, dan staat dat vermeld. Het is handig om een duinkaart van het PWN-gebied aan te schaffen/mee te nemen. Autobezitters die mensen mee willen nemen, graag even melden via de mail. In verband met het weer kunnen afzeggingen plaatsvinden of andere startplaats, zie mail avond van te voren tot 21.00 uur.

Voor informatie over de Dinsdaggroep: mail naar Jannie Nijman, j.nijman66@upcmail.nl

Mei

07/05 Hargen aan Zee, parkeerplaats, witte wandeling.

14/05 Callantsoog, Zwanenwater.

21/05 Bergen aan Zee, start Parnassiapark IVN-gebouw, rondje Woudweg, paadje van Praat tot aan Zeeweg en terug.

28/05 De Woude, start vanaf de pont.

De Woensdaggroep

Zie de website voor actuele informatie: <https://alkmaar-denhelder.knnv.nl/werkgroep/woensdaggroep/>.

Marianne Knip is de coördinator, mknip@jxm.nl

Mei

01/05 Alkmaar, rondje Rekerhout o.l.v. Marianne Knip en Joop de Wit.

Start: Parkeren bij kinderboerderij de Rekerhout, Krielenzand 21, 1825 BZ Alkmaar.

Aanvang: 10.00 uur.

08/05 Petten. Excursie o.l.v. Ruud Costers. Afstand ca. 5 km.

Start: Sportweg 5, 1755 LX Petten. Aanvang 10:00 uur.

15/05 Alkmaar. Rondje Egmonderhout o.l.v. de stadsecoloog, Kevin Bruin, en Petri Klein.

Start: Honkbalpad 1, 1816 LZ Alkmaar. Aanvang: 10.00 uur.

22/05 Grootchermer, Eilandspolder, varen o.l.v. Ab van Dorp en Cor Thomas. Start aan het einde van het Zuideinde in Grootchermer, in de werkschuur van Staatsbosbeheer.

Als je mee wil, dan graag van te voren even aanmelden bij Marianne Knip. Aanvang: 10:00 uur.

29/05 Callantsoog, Zwanewater. Excursie o.l.v. Freek Kalsbeek.

Start: Zwanewater, Zuidschinkeldijk 3, 1759 JH Callantsoog. Aanvang: 10:00 uur.

24/04 Twisk. Oeverwaluwand en Waterberging: o.l.v. Marianne Knip en Ineke Burrie.

Start: parkeerterrein hoek Noorderweg/ Marepad te Twisk vlak bij De Beulakker 3, 1676 GM Twisk.

Aanvang: 10:00 uur.

De IJsvogelwerkgroep

De IJsvogelwerkgroep knapt broedwanden op en monitoort het gebruik ervan. Meer informatie bij Rutger Polder (ook voor het doorgeven van waarnemingen) 06 23181433, 1815jk232@hetnet.nl.

Insectenexcursies

In 2024 wordt er weer een aantal insectenexcursie georganiseerd. Meer informatie bij Pieter Korstanje f2hheipie@hetnet.nl

- **Vrijdagsmiddag 24 mei: Insectenexcursie Schaapskooi.** Rond de Schaapskooi aan de Zeeweg naar Bergen aan Zee is het altijd leuk insecten zoeken. Verzamelen bij de Schaapskooi om 13.00 uur.

Vogelexcursie

Zaterdag 25 mei: **Vogelexcursie in de Alkmaarderhout**, start om 10.00 uur bij de bloemenklok ter hoogte van de ingang van de begraafplaats Sint Barbara.

Kopij Bladluis

Kopij voor de volgende Bladluis kan naar Pieter Korstanje: vbs@regioalkmaar.knnv.nl

